

רקע

מרחב עירוני ציבורי כולל את הרחובות, הכיכרות, הגינות, הפארקים ומבני הציבור הבונים את העיר ונותנים לה את אופייה והם לב ליבה של כל פעילות משותפת קהילתית, יצירתית ועסקית בעיר, יומיומית או מיוחדת במינה כאחד. המרחב הציבורי בעיר משפיע באופן ישיר וניכר על איכות חיי התושבים ולכן עיר טובה היא עיר המזמינה שהייה במרחב הציבורי.

מרחב ציבורי טוב הוא:

- איכותי, נוח ומזמין.
- עונה על צרכים מגוונים של קבוצות שונות בקרב הציבור, מותאם לזהותם ומתפקד כמרחב שמיש עבור כלל האוכלוסייה מגיל ילדות ועד גיל זקנה.
- מכיל שימושים מגוונים, למשל: שילוב של שטחי ספורט ופנאי, מבנה ציבור וקיוסק / בית קפה
- נצפה לאנשים מן הרחוב ומייצר תחושה של ביטחון אישי לכל אזרח ובפרט לילדים, נשים ומבוגרים
- קרוב ונגיש לפעילות עירונית הכוללת מסחר, תעסוקה ומגורים
- קרוב ונגיש לתחבורה ציבורית
- מתפתח מיוזמות קהילתיות

מה יוצר עיר בעלת מרחב ציבורי טוב?

1. המרחב הציבורי מעצב ובונה את המבנה העירוני.
2. מבנה עירוני מאפשר רצף של מרחבים ציבוריים איכותיים ומגוונים
 - שטחים וחללים ציבוריים פתוחים בעיר צריכים להוות 45% ל 55% משטח העיר. יחס זה בין שטחים ציבוריים ופרטיים בעיר צריך להתקיים במאזן שכונתי ולא רק במאזן עירוני
 - מרחק ההליכה של התושב משטח ציבורי פתוח משמעותי (כיכר, גן ציבורי) צריך להיות סביר ונוח להליכה ברגל, כלומר לא יותר מ 400 מ'
3. תחושת שייכות מתמשכת והתאמת המרחב הציבורי לזהות המקומית של העיר ותושביה.
4. התפתחות דינאמית ורבת מוקדים המבוססת על שיתוף פעולה בין התושבים והרשות המקומית.

עקרונות מדיניות

1. **עיצוב ותכנון מרחב ציבורי איכותי בר-קיימא** - המרחב הציבורי מהווה את המוקד העיסוק המרכזי בעיר בשל היותו המקום בו מתרחשת הפעילות החברתית והקהילתית ועל כן יש להניח יסודות ועקרונות ברורים לשמירה על איכות וניהול תהליך שיפור מתמיד.
2. **מרחב ציבורי שוויוני ומכליל** - המרחב הציבורי צריך להיות מקום המאפשר פעילות נגישה לכלל הקהילות. חשוב להקפיד על רגישות והתאמת תכנון ועיצוב המרחב לתמונת המצב החברתית המקומית
3. **עיצוב ותכנון המרחב הציבורי בתהליכי תכנון משתפים** - המרחב הציבורי שייך לכלל התושבים והקהילות ולכן יש לנהל ממשק ישיר ודינמי בין הקהילות לרשות ולצוות התכנון.
4. **חיזוק זהות מקומית** - במרחב הציבורי מתקיימת הפעילות של הקהילות המקומיות ויש לו ערך חשוב ביצירת זיקה וזהות מקומית של התושבים. חשוב ש לשמר ולחזק את המגוון התרבותי הקיים בעיר ובא לידי ביטוי במרחב הציבורי.

100 ימים ראשונים

1. **למידת המצב הקיים** -
 - עדכון תמונת מצב עירונית על רמת השימוש, אופי השימוש ורמת התחזוקה של המרחב הציבורי על כל סוגיו, לרבות:
 - שביעות רצון התושבים מהמרחב הציבורי על ידי סקר ומפגשי תושבים
 - מיפוי המרחבים הציבוריים הדורשים השקעה וטיפול מעבר לתחזוקה היומיומית
 - למידת התכניות המקודמות בעיר להתחדשות ויצירת המרחב הציבורי והגברת המאמץ לשילוב התושבים בתהליכי התכנון של תכניות אלו,
 - סקירה של פרויקטים משמעותיים אשר בוצעו במרחב הציבורי בשנתיים האחרונות ומעקב אחר הצלחתם **דוגמא לניתוח איכות המרחב העירוני הציבורי, פיילוט קריית גת**
2. **הכנת תכנית אב ומדיניות כוללת למרחב הציבורי בעיר** - התכנית תכלול מסקנות נלמדות מסקרים על הקיים, עקרונות לתכנון ולמדיניות וזיהוי הזדמנויות להתחדשות ויצירת מרחב ציבורי איכותי בעיר. כתיבת הנחיות המתייחסות באופן פרטני ל:
 - עיצוב מרחב הרחוב
 - פארקים וטבע עירוני
 - גינות שכונתיות
 - עיצוב דופן המבנה למרחב הציבורי
 - תחזוקה וניהול שוטףחומרים מקצועיים המהווים בסיס לכתיבת עקרונות והנחיות לתכנון המרחב הציבורי:
מסמך ישראל עירונית, 2050 המעבדה להעצמה עירונית, 10 כלים לעירוניות
3. **כתיבת נוהל מרחבים ציבוריים** - כתיבת נוהל לתכנון, ניהול ותחזוקה מרחבים ציבוריים על מנת לשפר את איכות המרחב הציבורי של הרשות לאורך זמן. נוהל המבוסס על: המדדים במסמך 'ישראל עירונית 2050' של עמותת מרחב - מגוון שטחים פתוחים: **מסמך ישראל עירונית 2050**
4. **בנייה ומימוש של תהליכים משתפים - קהילה, רשות וצוות התכנון** שילוב הקהילה בתהליכים המשפיעים על עיצוב המרחב הציבורי:
דוגמא: שאררט התחדשות לב העיר דימונה
כתיבה והטמעת נוהל לשיתוף הציבור בתהליכי התכנון. **לדוגמא נוהל תל אביב-יפו**
דוגמא לכלי לשימוש בתהליכי שיתוף ציבור 'כי האדם הוא העיר' שפתחה עמותת מרחב.
5. **הכשרות מקצועיות תקופתיות על תחום תכנון המרחב הציבורי** - הכשרת העוסקים בתחומים הקשורים במרחב הציבורי: מחלקת הנדסה, שפ"ע, חינוך, קיימות, רווחה, צעירים וכל גוף רלוונטי נוסף ברשות. בהכשרות ישתתפו מנהלים ועובדי המחלקות. **לדוגמא: מכון ראשי ערים לעירוניות, סדנאות למגוון אנשי מקצוע ומחלקות ברשות**

דוגמא ישראלית: גן קריית ספר, תל אביב

הגן נבנה בשעל קרקע פנויה, עם ייעוד לבניית מגדלים וחניון, עליו נאבקו שנים רבות תושבי השכונה. תהליך תכנון הפארק היה ממושך וכלל מספר מפגשי תושבים בהם הגדירו ואפיינו את הצרכים הקהילתיים מהמרחב הציבורי כאשר במהלך סדרת הפגישות השתתפו מגוון אנשים מגילאים שונים. התהליך הביא לתכנון גן רב-שימושי, המותאם למשאלות תושבי השכונה, שונה וייחודי באופיו ובו בריכה אקולוגית, גינה קהילתית, מגוון צמחים ועצים, מרחבי דשא, גינת כלבים, מתקני משחק ומרחבים המאפשרים מפגשים קהילתיים.